

Generał brygady
Łudwik
Kmicic-Skrzyński
ps. „Kmicic”

1893–1972

Porucznik dyplomowany
Łudwik Kmicic-Skrzyński –
dowódca Brygady Kawalerii
„Białystok”.

(Źródło: Wojskowe Biuro Historyczne,
Centralne Archiwum Wojskowe,
Kolekcja Generałów
i Osobistości, I.480.560)

Łudwik Kmicic-Skrzyński

ps. „Kmicic”

Urodził się 26 sierpnia 1893 r. w Odessie. Jako kilkuletnie dziecko wyjechał z rodzicami – Stanisławem i Józefą z d. Arciszewską – do Tyflisu w Gruzji. Zamieszkał tam na stałe. Pobierał nauki w jednym z miejscowych gimnazjów. W tym czasie został członkiem radykalnej frakcji partii socjalistycznej. Z powodu groźby aresztowania przez władze rosyjskie wyjechał pod koniec 1911 r. do Belgii, gdzie podjął studia chemiczne na politechnice w Liège. Potem kształcił się we francuskim Nancy. Po wstąpieniu do działających tam struktur Związku Strzeleckiego zorganizował pluton kompanii belgijskiej, a z czasem został jego komendantem i instruktorem. Jednocześnie ukończył kurs podoficerski.

Po zdaniu egzaminów semestralnych w lipcu 1914 r. przyjechał do Krakowa, gdzie pod koniec miesiąca stawił się w Oleandrach jako zmobilizowany członek organizacji strzeleckiej. Z chwilą wybuchu I wojny światowej został żołnierzem Legionów Polskich Józefa Piłsudskiego. Był jednym z kawalerzystów słynnej „siódemki Beliny”, która pierwsza przekroczyła 2 sierpnia 1914 r. ówczesną granicę austriacko-rosyjską w pobliżu Kocmyrzowa. Do 8 maja 1915 r. służył jako

Patrol strzelecki. Na schodach stoją: Ludwik Kmicic-Skrzyński (z lewej), Władysław Belina-Prażmowski (z prawej). Niżej od lewej stoją: Zygmunt Bończa-Karwacki, Stanisław Grzmot-Skotnicki, Janusz Głuchowski, Antoni Jabłoński; w pozycji leżącej – Stefan Hanka-Kulesza. Goszyce, sierpień 1914 r. (Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe)

Odznaka 1. Pułku Ułanów Legionów

kapral w 1. Pułku Ułanów Legionów, a następnie do 6 lutego 1916 r. – w stopniu sierżanta w 7. kompanii II batalionu 5. Pułku Piechoty Legionów, do którego przeniósł się na własną prośbę. Po powrocie do służby liniowej w 1. pułk Leg. dowodził plutonem, a 1 kwietnia 1917 r. awansował na stopień podporucznika. Brał udział w walkach I Brygady Legionów w Królestwie Polskim i na Wołyniu – latem 1915 r. wyróżnił się w bitwach pod Urzędowem i Jastkowem.

W związku z kryzysem przysięgowym Legionów Polskich był przez Niemców przetrzymywany – od 26 lipca 1917 r. do 5 września 1918 r. – w obozie internowania dla zbuntowanych oficerów polskich w Beniaminowie. Po wyjściu na wolność wstąpił do zakonspirowanych struktur Polskiej Organizacji Wojskowej, a pod koniec października uczestniczył w rozbrajaniu żołnierzy austro-węgierskich w rejonie Chetma i Hrubieszowa jako adiutant rtm. Gustawa Œrlicza-Dreszera.

Odnazka 1. Pułku Szwolczerów

Do służby w szeregach Wojska Polskiego został przyjęty 1 listopada 1918 r., dziesięć dni później awansowany na stopień porucznika i mianowany dowódcą wojskowym powiatu włodawskiego. W kolejnych miesiącach był współorganizatorem i dowódcą 1. szwadronu 1. Pułku Szwolczerów, a od kwietnia 1919 r. – drugim zastępcą dowódcy tego pułku. Jako odważny dowódcą liniowy wyróżnił się w walkach Grupy Operacyjnej „Kowel” gen. Edwarda Rydza-Śmigłego pod Kamieniem Koszyrskim i nad Styrem oraz w brawurowym zajęciu Wilna w kwietniu 1919 r. Wstawił się bohaterskim odbiciem Góry Zamkowej z rąk bolszewickich. Razem z pułkiem walczył dalej na wschodnim przedpolu Wilejki, gdzie w nocnej potyczce pod Werebiami został 7 lipca 1919 r. ciężko ranny w klatkę piersiową. Po wyjściu ze szpitala, 1 grudnia 1919 r. został awansowany – w uznaniu dotychczasowych zasług bojowych – na stopień rotmistrza.

W czasie ofensywy polskiej na Kijów w kwietniu 1920 r. był dowódcą dywizjonu w kawaleryjskim zagonie szwoleżerów na bolszewickie stacje kolejowe Teterew i Irsza. Od 28 kwietnia do 24 maja pełnił funkcję szefa sztabu VII Brygady Jazdy. Z dniem 2 czerwca został ponownie przeniesiony na stanowisko drugiego zastępcy dowódcy 1. Pułku Szwolczerów. 15 lipca awansowano go na majora, a następnego dnia objął dowództwo 16. Pułku Ułanów, z którym to prowadził aż do zakończenia wojny zwycięskie boje z bolszewikami na Ukrainie, w operacji warszawskiej, w boju pod Milejczycami na Podlasiu, w walkach na Suwalszczyźnie i operacji niemeńskiej. 15 listopada został odkomenderowany

Scena zbiorowa przed dworkiem państwa Zawiszów na zjeździe beliniaków w dziesięciolecie wymarszu z Oleandrów. W górnym rzędzie od lewej stoi między paniami ppłk Ludwik Skrzyński. Goszyce, sierpień 1924 r. (Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe)

Odznaka 16. Pułku Ułanów

na trzytygodniowy kurs kierowników szkół przyfrontowych. Ze stanowiska dowódcy 16. Pułku Ułanów odwołano go na własną prośbę w drugiej połowie marca 1921 r.

28 lipca 1921 r. ukończył pozytywnie kurs dowódców szwadronów w Centralnej Szkole Jazdy w Grudziądzu, po czym wrócił do służby liniowej w macierzystym 1. Pułku Szwoleżerów. Od 22 października był dowódcą 11. Pułku

Ekipa 10. Pułku Ułanów Litewskich na Zawodach Konnych o Mistrzostwo Armii „Militari”. Drugi od prawej płk dypl. Łudwik Kmicic-Skrzyński. Wilno, 31 lipca 1931 r. (Źródło: <http://www.sjerzy.parafia.info.pl/?p=main&what=125>)

Ułanów z Ciechanowa. 4 kwietnia 1924 r. awansował na podpułkownika. 15 października 1925 r. ukończył kurs doszkalający w Wyższej Szkole Wojennej i został oficerem dyplomowanym Sztabu Generalnego Wojska Polskiego. Dzień później objął funkcję szefa sztabu 2. Dywizji Kawalerii.

W czasie zamachu majowego 1926 r. opowiedział się po stronie zbuntowanych wojsk marszałka Józefa Piłsudskiego. Od 14 września służył na stanowisku

Odznaka 11. Pułku Ułanów

Marszałek Józef Piłsudski i wojewoda lwowski Władysław Belina-Prażmowski (w płaszczu) w otoczeniu starszych oficerów po zakończonej rewii. Widoczni m.in. gen. bryg. Bernard Mond (na lewo od marszałka), płk Jan Karcz (1. z prawej), płk Ludwik Kmicic-Skrzyński (2. z prawej), gen. bryg. Bolesław Wieniawa-Długoszowski (3. z prawej), płk Roman Abraham (4. z prawej), płk Stefan Hanka-Kulesza (5. z prawej). Kraków, 10 sierpnia 1933 r. (Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe)

szefa Wydziału Ogólnego Departamentu Kawalerii Ministerstwa Spraw Wojskowych. 25 czerwca 1927 r. przeniesiony służbowo do Korpusu Ochrony Pogranicza, gdzie przez kilka miesięcy pełnił funkcję oficera instrukcyjnego w 5. Brygadzie. 2 stycznia 1928 r. mianowany pułkownikiem, z dwunastą lokatą w korpusie oficerów kawalerii. Na mocy urzędowej decyzji wojewody poleskiego 22 lutego 1929 r. zmienił nazwisko na „Kmicic-Skrzyński”. 2 marca tego samego roku objął dowództwo nad Brygadą Kawalerii „Białystok”,

Szwadron szkolny 10. Pułku Ułanów
Litewskich z płk. Ludwikiem
Kmicicem-Skrzyńskim (dowódcą
Brygady Kawalerii „Białystok”)
i dowódcą pułku – płk. Witosławem
Porczyńskim. Białystok, czerwiec 1934 r.
(Źródło: Muzeum Wojska w Białymstoku,
nr inw. MWB/D/5444)

Grupa oficerów sztabu Podlaskiej Brygady Kawalerii z dowódcą – gen. bryg. Ludwikiem Kmicicem-Skrzyńskim. Białystok, lata 1938–1939. (Źródło: Muzeum Wojska w Białymstoku, nr inw. MWB/D/5987)

przemianowaną w 1937 r. na Podlaską Brygadę Kawalerii. Od tego dnia był jednocześnie komendantem białostockiego garnizonu. 14 lipca 1932 r. ukończył kurs w Centrum Wyższych Studiów Wojskowych. W grudniu 1934 r. przeszedł pomyślnie dziesięciodniowy kurs informacyjny dla dowódców wielkich jednostek, a 19 marca 1938 r. został mianowany na stopień generała brygady.

W opinii przełożonych był najczęściej ukazywany jako bardzo inteligentny i pracowity dowódca liniowy oraz znakomity żołnierz, jedenastokrotnie przedstawiany do odznaczenia Krzyżem Walecznych. Do wybuchu II wojny

Defilada. Wśród defilujących widoczni m.in. wiceminister spraw wojskowych gen. bryg. Janusz Głuchowski (pierwszy z lewej), dowódca Podlaskiej Brygady Kawalerii gen. bryg. Ludwik Kmicic-Skrzyński, dowódca Kresowej Brygady Kawalerii płk Stefan Hanka-Kulesza (pierwszy z prawej). Na trybunie stoi Generalny Inspektor Sił Zbrojnych marszałek Edward Rydz-Śmigły. Kraków, 6 sierpnia 1939 r. (Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe)

światowej udzielał się społecznie, będąc m.in. przewodniczącym Zarządu Okręgu Białostockiego Związku Harcerstwa Polskiego.

W czasie wojny obronnej 1939 r. dowodził bez większych sukcesów Podlaską Brygadą Kawalerii, z którą przeszedł cały szlak bojowy od granicy pruskiej po Kock. Walcząc w składzie Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Narew”, kierował wypadem brygady do Prus Wschodnich oraz działaniami obronnymi pod Brokiem, Domanowem i na Polesiu. W bitwie pod Kockiem nadal dowodził swoją brygadą, podlegając operacyjnie rozkazom dowódcz-

twa Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie” gen. Franciszka Kleeberga. Od 6 października przebywał w niewoli niemieckiej w obozie przejściowym w Radomiu, w obozie VIIA Murnau, od maja 1942 r. w obozach IVA Hohnstein i IIB Arnswalde, od marca 1945 r. w VIII E Johannisbrunn i wreszcie w XB Nienburg.

Po zakończeniu II wojny światowej próbował dostać się do Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Po wymuszonej demobilizacji wyjechał do Wielkiej Brytanii. Zamieszkał w Manchesterze, gdzie ciężko pracował jako robotnik fizyczny, a potem w branży usług. Na obczyźnie stał się działaczem organizacji kombatanckich. Był też współpracownikiem Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie i autorem wielu artykułów o tematyce kawaleryjskiej, publikowanych na łamach emigracyjnego czasopisma wojskowego „Przegląd Kawalerii i Broni Pancernej”. Zmarł 14 lutego 1972 r. w Manchesterze. Jego prochy spoczęły na cmentarzu South End w tym mieście. Symboliczny grób generała znajduje się również na warszawskich Powązkach.

Z pierwszą żoną, Stefanią z d. Dunin-Źąsowicz, miał dwóch synów – Andrzeja (ur. 30 sierpnia 1921 r.) i Władysława (ur. 1 lutego 1924 r.), którzy będąc żołnierzami Armii Krajowej, polegli w Powstaniu Warszawskim. Po rozwodzie jego drugą żoną została Maria Czechowicz z d. Jastrzębiec-Dziewianowicz, którą poślubił 26 kwietnia 1928 r. w kościele ewangelicko-reformowanym w Wilnie.

Doczesne szczątki gen. bryg. Ludwika Kmicica-Skrzyńskiego zostały ekshumowane w sierpniu 2023 r. Powtórny uroczysty pogrzeb z wojskową asystą honorową odbył się 26 sierpnia 2023 r. na Cmentarzu Miejskim w Białymstoku przy ul. Władysława Wysockiego 63. Pomnik nagrobny weterana walk o wolność i niepodległość Polski został ufundowany przez Instytut Pamięci Narodowej. Sprowadzenie z Wielkiej Brytanii i ponowny pochówek sfinansowano ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Za realizację projektu odpowiadała Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Źlszewskiego.

Najważniejsze odznaczenia

- Krzyż Kawalerski Orderu Wojennego Virtuti Militari
- Krzyż Złoty Orderu Wojennego Virtuti Militari
- Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari
- Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski
- Krzyż Niepodległości
- Krzyż Walecznych (czterokrotnie, wnioskowany jedenastokrotnie)
- Złoty Krzyż Zasługi
- Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921

- Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości

Bibliografia selektywna

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Archiwum Józefa Piłsudskiego, 701/1/116.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Londynie, Archiwum Ludwika Skrzyńskiego-Kmicica, 709-017-001, 709-017-003, 709-017-005, 709-017-011, 709-017-013.

Instytut Polski i Muzeum gen. Sikorskiego w Londynie, Relacje z Kampanii

- 1939, B.I.13a, B.I.17a, B.I.17b.
- Wojskowe Biuro Historyczne, Centralne Archiwum Wojskowe, Kolekcja Generałów i Osobistości, Ludwik Kmicic-Skrzyński, I480.560; Kolekcja Akt Personalnych i Odznaczeniowych, I.340.1.866.
- „Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych” 1920–1937.
- „Rocznik Oficerski”, R. 1923, R. 1924, R. 1928, R. 1932.
- Cygan W. K., *Oficerowie Legionów Polskich 1914–1917. Słownik biograficzny*, t. 4: P–S, Warszawa 2006.
- Giziński S., Szutowicz A., *Oflag IIB Arnswalde. Jenieckie losy*, Wrocław 2013.
- Karcz J., Kryński W., *Zarys historii wojennej 1-go Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego*, Warszawa 1931.
- Kosiarski K., *Zarys historii wojennej 16-go pułku ułanów*, Warszawa 1929.
- Kryśka-Karski T., Żurkowski S., *Generałowie Polski Niepodległej*, Warszawa 1991.
- Stawecki P., *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918–1939*, Warszawa 1994.
- Wróblewski J., *Samodzielna Grupa Operacyjna „Polesie” 1939*, Warszawa 1989.
- Żagiel S., *Waleczny Kmicic*, „Klucz do Miasta” 2021, nr 9, s. 23–30.

Projekt pomnika nagrobnego
gen. bryg. Ludwika Kmicica-Skrzyńskiego.

Pomnik nagrobny został ufundowany
przez Instytut Pamięci Narodowej.

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Białymstoku

Opracował Marek Gajewski
Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Białymstoku

Zdjęcie na okładce pochodzi ze zbiorów Muzeum Wojska w Białymstoku

Druk: Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia Sandomierz sp. z o.o.
ul. Żeromskiego 6A, 27-600 Sandomierz

ISBN 978-83-8229-828-4

© Copyright by Instytut Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2023

Zapraszamy: www.ksiegarniaipn.pl • www.ipn.gov.pl

PEŁNA OFERTA NA

ksiegarniaipn.pl

ISBN 978-83-8229-828-4